

Politidirektoratet

Postboks 2090 Vika
0125 Oslo

Kripos

Deres referanse:

Vår referanse:
20/160724 - 20Dato:
18.01.2021**Høringsuttalelse - militærpolitiets behandling av opplysninger**

Det vises til høringsnotat fra Justis- og beredskapsdepartementet av 18. desember 2020 om endringer i politiregisterloven og -forskriften knyttet til militærpolitiets behandling av opplysninger, samt brev fra Politidirektoratet av 8. januar 2021 med svarfrist for høringsnotatets punkt 2 til direktoratet innen 26. januar 2021. Kripos har fått utsatt høringsfrist til 29. januar 2021.

Kripos er enig med departementet i at en bedre regulering av militærpolitiets behandling av opplysninger vil styrke personvernet og skape bedre forutsigbarhet for de registrerte.

I sin nåværende utforming innebærer forslaget til nytt tredje ledd i politiregisterloven § 3 at militærpolitiet får hjemmel til direkte søk i politiets opplysninger ved tjenestemessig behov, jf. politiregisterloven § 21. Denne konsekvensen av forslaget er ikke nærmere omtalt i høringsnotatet, og er etter Kripos' syn en mangel ved notatet. Behovet for informasjonsutveksling mellom politiet og militærpolitiet og hvordan en slik informasjonsutveksling kan gjennomføres, bør utredes nærmere før militærpolitiet gis tilgang til direkte søk i opplysninger som behandles av politiet for politimessige formål.

Etter Kripos' vurdering vil vilkåret om tjenestemessig behov for tilgang til opplysninger politiet behandler for politimessige formål kun unntaksvis være oppfylt for ansatte i militærpolitiet. Dersom militærpolitiet har behov for opplysninger som politiet behandler for politimessige formål, kan militærpolitiets behov etter Kripos' syn dekkes ved at politiet utleverer opplysninger i medhold av bestemmelsene i politiregisterloven kapittel 5. I denne sammenhengen har vi også merket oss at politiets tilgang til opplysninger som behandles av militærpolitiet for politimessige formål begrenses i forslaget til ny § 68-3 i politiregisterforskriften, jf. høringsnotatets punkt 3. En tilsvarende begrensning bør etter Kripos' oppfatning lov- eller forskriftsfestes for militærpolitiets tilgang til opplysninger politiet behandler for politimessige formål.

Kripos

Kripos bemerker at høringsnotatet ikke omtaler enkelte prinsipielle spørsmål om oppstår når behandlingsansvaret for militærpolitiets opplysninger tillegges forsvarssjefen. Vi vil komme nærmere tilbake til dette i uttalelsen til høringsnotatets punkt 3.

Med hilsen

Ketil Haukaas

Ass. sjef Kripos

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Kopi: Det nasjonale statsadvokatembetet

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 Oslo

Kripos

Deres referanse:

Vår referanse:
20/160724 - 20

Dato:
01.03.2021

Høringsuttalelse - militærpolitiets behandling av opplysninger

Det vises til høringsnotat fra Justis- og beredskapsdepartementet av 18. desember 2020 om endringer i politiregisterloven og -forskriften knyttet til militærpolitiets behandling av opplysninger, samt brev fra Politidirektoratet av 8. januar 2021 med svarfrist for høringsnotatets punkt 3 til direktoratet innen 1. mars 2021. Kripos har inngitt høringsuttalelse til punkt 1 og 2 i brev datert 18. januar 2021.

Kripos støtter i hovedsak forslagene til endringer i politiregisterforskriften. Vi har imidlertid merknader til to av forslagene i høringsnotatet. Disse følger nedenfor.

Til § 2-1 nr. 6 samt bestemmelsene om behandlingsansvar i kapittel 69

Det foreslås i høringsnotatet at behandlingsansvaret for opplysninger militærpolitiet behandler for politimessige formål skal ligge til forsvarssjefen. Kripos stiller spørsmål ved om en slik løsning i tilstrekkelig grad bidrar til å sikre ivaretagelse av den militære påtalemyndigheten og militærpolitiets uavhengighet. Det vises til utredning fra Morten Ruud om ordningen med generaladvokat og krigsadvokater av 1. oktober 2015.¹ I utredningen konkluderer Ruud med at kravet til militærpolitiets uavhengighet slik det er utledet fra praksis i EMD neppe kan anses oppfylt av norsk militærpoliti i dag.² Det hitsettes fra utredningens punkt 6.2:

Militærpolitiet er underlagt den ordinære militære kommandostruktur, hvilket blant annet innebærer at ethvert ledd over sjefen for militærpolitiet vil ha formell myndighet til å gi instruksjoner om etterforskningen, eventuelt beordre denne avsluttet. At dette neppe vil skje i praksis vil i denne sammenheng ikke være tilstrekkelig. Det synes derfor behov for en endring som formaliserer sivil påtalemyndighets eksklusive instruksjonsmyndighet overfor militærpolitiet i etterforskingssaker.

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---forslag-til-endring-av-ordningen-med-generaladvokat-og-krigsadvokater/id2502422/?expand=horingsnotater>

² Utredningen punkt 6.2 s. 34 forts.

Kripos

Generaladvokaten påpeker det samme i sin virksomhetsrapport for 2019³:

Den alminnelige politi- og påtalemyndighet følger et to-sporet system mellom politisære og straffeprosessuelle virkemidler, der fagmyndigheten ligger til henholdsvis Politidirektoratet og riksadvokaten. Det tilsvarende to-sporede system for den militære politi- og påtalemyndighet reiser visse spørsmål om uavhengighet når det gjelder straffeprosessuell etterforskning, fordi militærpolitiet er kommandomessig underlagt Forsvaret selv. Uavhengighetsspørsmålet vil formentlig avklares gjennom det pågående arbeidet med revisjon av disiplinærloven og lov om militær politimyndighet. I dag praktiserer den militære påtalemyndighet en faktisk, men ikke fullt ut rettslig forankret, fagledelse og etterforskningsledelse av militærpolitiet i straffeprosessuelt øyemed.

Den behandlingsansvarlige er den som alene eller sammen med andre bestemmer formålet med behandlingen av opplysninger og hvilke hjelpemidler som skal brukes, jf. politiregisterloven § 2 nr. 4. Formelt sett vil myndigheten til å kunne bestemme formålet med behandlingen av opplysninger og hvilke hjelpemidler som skal brukes medføre mulighet til å kontrollere både innsamling og behandling av opplysninger, noe som prinsipielt sett kan være uheldig dersom militærpolitiet skal anses uavhengig av den øvrige kommandostrukturen i Forsvaret. Det må vel også kunne tillegges at behandlingsansvaret dersom det legges til forsvarssjefen vil være langt unna all praktisk bruk av de aktuelle opplysninger.

Etter Kripos syn vil det være mer naturlig å tillegge behandlingsansvaret for militærpolitiets behandling av opplysninger for politimessige formål til sjefen for militærpolitiet, eventuelt til Generaladvokaten. Dette vil være i overensstemmelse med systemet i politi- og påtalemyndigheten, hvor behandlingsansvaret i straffesaker er tillagt Riksadvokaten, embetslederne ved statsadvokatembetene eller politimestrene, avhengig av hvor saken behandles.

Kripos har ikke gått grundig inn på dette, men antar at saken kunne foranlediget en noe bredere drøfting av så vel prinsipielle som praktiske spørsmål enn det som foreligger i høringsnotatet. Når det også er slik at det foreligger en arbeidsgruppe som vurderer behovet for endringer i lov om politimyndighet i Forsvaret og regler for den fremtidige påtalemessige behandlingen av militære straffesaker, kunne man kanskje se disse forhold i sammenheng.

Til § 68-2

Departementet foreslår å gi en forskriftsbestemmelse som begrenser hvem som kan gis tilgang til opplysninger militærpolitiet behandler for politimessige formål. Kripos viser til vår høringsuttalelse datert 18. januar 2021. Det er etter Kripos' syn behov for en lignende bestemmelse for tilgang til den alminnelige politi- og påtalemyndighets opplysninger. Det kan for eksempel gjøres ved en endring av politiregisterforskriften § 8-1, slik at det tydelig fremgår at man i § 8-1 første ledd kun mener alminnelig politi og påtalemyndighet, og ikke alle deler av politi- og påtalemyndigheten som omfattes av loven, slik tilfellet vil være for blant annet politiregisterloven § 21 dersom de foreliggende forslag til endringer trer i kraft.

³ Generaladvokatens virksomhetsrapport 2019 s. 7.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/36e69ecd77d140f4b771ecbcf5fb5913/virksomhetsrapport-2019-generaladvokaten.pdf>

Avslutningsvis vil vi tilføye at forslaget til forskriften § 68-6 synes helt overflødig. Man må kunne forutsette at Forsvarssjefen (eventuelt Generaladvokaten eller sjefen for militærpolitiet) har oversikt over hvordan militærpolitiet er organisert.

Med hilsen

Ketil Haukaas
ass. sjef Kripos

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Kopi: Det nasjonale statsadvokatembetet